

Osnovne karakteristike E-uprave u Srbiji

ELEKTRONSKA SRBIJA

Prof. dr Predrag Dimitrijevic

Elektronska vlada

- Fenomen upotrebe ICT, internet, mobilni telefoni, digitalna televizija, itd. izvršio je transformaciju funkcionisanja vlada.
- Vecina vlada danas u svetu distribuiraju informacije putem web strana, izgraduju svoje digitalne baze podataka i pružaju određeni vid usluga on-line putem
- Elektronska vlada zamenice u administraciji internetom sve što je do sada bilo u papirnoj formi, od centralizovane baze podataka maticnih knjiga do placanja poreza, što ce gradanima uštedeti vreme i novac.

Cilj dobre/elektronske uprave

- E-Uprava znaci upotrebu informaciono komunikacionih tehnologija, a narocito upotreba interneta kao instrumenata za postizanje dobre uprave.
- Dobra uprava treba da omoguci lakšu, jeftiniju, transparentniju interakciju između vlade i gradana, vlade i kompanija, samih vladinih agencija.
- Termin "dobra uprava" podrazumeva postizanje *efikasnosti* birokratije, odnosno optimizovanje rada uprave na nacin da se sacuvaju prava radana.
- Dobra uprava danas funkcioniše preko umreženih pravnih baza podataka, odnosno *automatizovane administracije* što predstavlja suštinu e-uprave.
- Cilj bolje uprave unapredenja pružanja usluga gradanima.
- Cilj elektronske uprave da gradani što više administrativnih procedura ubuduće obave putem interneta, što bi isključilo čekanje i uštedelo vreme.

PORTAL E-UPRAVE U SRBIJI

- U Srbiji je stanje šarenoliko jer pojedine opštine koriste tok-centre, neke komuniciraju sa građanima preko interneta, ali ima i onih opština koje su u velikom tehnološkom zaostatku.
- 2007. zapocet intenzivan rad na razvoju projekata elektronske uprave, ciji bi rezultati mogli da budu vidljivi za godinu do dve.
- U sklopu priprema za projekat elektronske vlade do sada je napravljen registar zdravstvenih osiguranika koji omogućava da svih sedam miliona stanovnika Srbije budu obuhvaceni zdravstvenim osiguranjem

E-Uprava u Srbiji

- 2007. zapocet intenzivan rad na razvoju projekata elektronske uprave, ciji bi rezultati mogli da budu vidljivi za godinu do dve.
- Projekat "e-Srbija", ce organizovati "bespapirnu vladu" i time ubrzati njen rad i smanjiti troškove, kao i
- Projekat "elektronska lokalna samouprava", koji je usmeren na izradu elektronskih maticnih dokumenata.

E-Uprava

podeljena na tri dela:

1. Gradani
2. Pravna lica
3. Državna uprava

1. Servisi koji se pružaju građanima:

1. Izvodi iz maticnih knjiga rođenih, vencanih, umrlih
2. Prijava promene prebivališta
3. Licni dokumenti
4. Traženje zaposlenja
5. Prijave godišnjeg poreza na dohodak gradana
6. Naknade socijalne zaštite
7. Registracije vozila
8. Građevinske dozvole
9. Prijave policiji
10. Usluge u zdravstvu
11. Javne biblioteke
12. Upisi na visoko obrazovanje

Vrste evidencija

- Za potrebe gradskog **zavoda za statistiku** u Beogradu vode se sledece statistike: registar stanovništva (opština, mesna zajednica, biracko mesto, adresa, ime i prezime, ime roditelja, pol, datum rođenja, školska sprema, zanimanje, itd.), datoteka hroničnih oboljenja.
- Gradski **sekretarijat unutrašnjih poslova** vodi evidencije: datoteka prekršaja javnog reda i mira (podnosilac prijave, mesto i vreme izvršenja, podaci o uciniocu, itd.), datoteka vozaca motornih vozila, datoteka registrovanih motozornih i prikljucnih vozila, datoteka prekršaja u saobraćaju, evidencija maticnih brojeva gradana, evidencija maticnih knjiga (rodenih, vencanih, umrlih), evidencija državljanstva, evidencija prebivališta i boravišta, evidencija licnih karata, evidencija putnih isprava, evidencija putnih isprava stranaca, evidencija izdatih viza, evidencija privremenog boravka stranaca, evidencija stranaca sa stalnim boravkom, evidencija izbeglica

2. Servisi koji se pružaju pravnim licima:

1. Registracija novih firmi
2. Dostavljanje statističkih podataka
3. Porez na dobit preduzeca
4. Socijalni dodaci za zaposlene
5. PDV
6. Dozvole koje se odnose na životnu sredinu
7. Carinske deklaracije
8. Javne nabavke

Stanje servisa i e-lokalna samouprava

- 20 usluga na e-upravi SRB (12 za građane i 8 za poslovne subjekte) za koje se zemlje članice EU stalno podstiču da ih počnu pružati on-line.
- Od 12 usluga namenjenih građanima, na lokalnu upravu odnose se usluge vezane za *izdavanje građevinskih dozvola* i *izvodi iz matičnih knjiga* (rođenih, vjenčanih).
- Od 8 usluga namenjenih poslovnim subjektima, nadležnosti opština su u oblasti *registracije novih preduzeća* (opštine vrše registraciju radnji) i *oblasti javnih nabavki*.

3. Servisi koje pruža državna uprava:

- Republički organi
- Lokalna samouprava
- E-učionica

Prof. dr Predrag Dimitrijevic

1. Republicki organi

- Organizaciona šema
- Elektronska uprava podrazumeva i razmenu dokumenata u elektronskoj formi između organa državne uprave.
- Cilj:
- da se smanje troškovi papira i njegovog skladištenja,
- da se ubrza funkcionisanje državne uprave.

2. E-Lokalna samouprava

- U Srbiji je stanje šarenoliko jer pojedine opštine koriste tok-centre, neke komuniciraju sa građanima **preko interneta**, ali ima i onih opština koje su u velikom tehnološkom zaostatku.
- Sledeće godine u opštinama u Srbiji trebalo da bude implementiran i softver koji će omogućiti da **naplata poreza** bude prebacena sa državnog nivoa na lokalne samouprave.
- Uvođenje nove tehnologije omogućice fiskalnu decentralizaciju, pa će porezi koje Poreska uprava ubira od građana od sledeće godine biti prebaceni u domen opština.
- Ne postoje Internet usluge javne administracije na državnom nivou, državni e-Government. Srbija je jedna od retkih zemalja koja to nema. Postoje samo Internet usluge javne administracije na lokalnom nivou - u velikom broju opština, koje su same to uvele. Na nacionalnom nivou to ne postoji. Jedan od prioriteta ove vlade treba da bude i uvođenje elektronskih servisa državne administracije.
- U poslednje vreme sve češće se čuje kako su neke opštine omogućile građanima da određene poslove obave internetom, što se potom tumači kao uspeh u ostvarivanju elektronske uprave. (Npr. www.palilula.org.yu, www.zvezdara.com, www.subotica.co.yu i još nekoliko).

2. E-Lokalna samouprava

- Elektronizacija rada opštinske uprave, nije stvaranje tehničko-tehnoloških rešenja, već se u velikoj meri odnosi na re-inžinjeriing poslovnih procesa u sklopu tranzicije ka dobroj upravi

Problemi

- nepostojanje **svesti** rukovodećeg kadra o potencijalnom doprinosu IT-a,
- opšti nedostatak **finansijskih sredstava** i drugi problemi, dovode do toga da mnoge opštine ili uopšte nemaju IT odeljenja, pa čak ni IT radna mesta, ili imaju samo jednog čovjeka koji se bavi tim poslovima.
- Ako postoji jedna osoba, ona je zadužena za praktično sve poslove, od održavanja postojećih sistema i opreme, planiranja, programiranja, do razvođenja mrežnih kablova, itd. (**personalni problem**)
- u preko 50% institucija rukovodstvo koje donosi odluke ne zagovara aktivno korištenje ICT-a i nije svesno njegovih potencijalnih prednosti.

Opštine koje zaostaju !

- Ovo su, uglavnom male i siromašne opštine kod kojih je ključno da malo ili nikako ulažu u izgradnju i unaprijeđenje IKT resursa i ovoj oblasti posvećuju vrlo malu pažnju.
- zajednička karakteristika ovih opština je da svako odeljenje opštine sve svoje poslove radi nezavisno od svih drugih, u okviru zatvorenog administrativnog sistema.
- U ovakvim opštinama građani najčešće gube mnogo vremena dok dobiju uslugu. Svako pojedinačno odeljenje ovde funkcioniše skoro nezavisno i retko postoji razmjena informacija između njih.
- Često se i podaci vode i pretražuju na staromodan način, bez elektronske obrade podataka.
- Nema informacija: na Internetu nema nikavih informacija o uslugama.

Opštine koje napreduju

- Ovo su, uglavnom srednje velike gradske opštine koje imaju srednji nivo opterećenja i resurse koji zadovoljavaju trenutno stanje, ali nema bitnijih unaprijeđenja. Ove opštine, u pravilu, slede lidere i prilagođavaju njihova rešenja svojim potrebama.
- Lideri u stvaranju elektronske opštinske uprave su, uglavnom velike gradske opštine koje su suočene sa velikim izazovima u području upravljanja podacima i organizaciji administracije, pa su tako primorane da ulažu veća sredstva u IKT resurse.
- Ove opštine mogu da preuzmu ulogu lidera u stvaranju elektronske opštinske uprave.
- uvođenje informacionog sistema sa istovremenim stvaranjem šalter-sale (**one stop shop**) po principu «sve usluge na jednom mjestu za korisnika», uz kompletan ili djelimičan reinžinjerin procesa i poslova.
- Radi se, praktično, o nekoj vrsti elektronske pisarnice, gdje se **elektronski prati kretanje** «predmeta» i omogućuje znatno efikasnije upravljanje
- Ima informacija: na Internetu imaju informacije o uslugama (opis procedure, legislative itd.).

3. E-učionica

- E-ucionica je proistekla iz potrebe da se, prvenstveno ljudima koji nemaju neka predhodna posebna znanja iz oblasti informatike, pruže osnovne informacije o samom internetu i servisima koje on pruža, kao i da se razjasne pojmovi koji se najčešće upotrebljavaju u ovoj oblasti. Posebna pažnja posvećena je internet prezentacijama (world wide web servisu) i servisu elektronske pošte (e-mail).
- **E-ucionica obuhvata tri stavke**
  1. osnove interneta (šta je Internet, istorijat Interneta, servisi interneta i ostali servisi
  1. internet rečnik i
  2. ECDL test

E-uprava u Sloveniji

- 1993.g. ubrzavanje zakonodavnog postupka i transformisanje procedura
- 2002.g. portal i komunikacija sa gradanima
- 2003.g. elektronske komunikacije sa poslovnim subjektima i vladinim agencijama
- 2005.g. dnevno iz Brisela stiže oko 200 dokumenata koje "brzometno" treba analizirati i na njih odgovoriti

E-uprava u Hrvatskoj

- 2002.g. Strategija informacionog društva
- 2003.g. telo pri vladi za razvoj elektronske uprave
- 2005.g. "bezpapirnost" na sednicama vlade

E-uprava u Srbiji

- 2004.g. **Strategija reforme državne uprave**, Zakon o elektronskom potpisu, Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, Zakon o registraciji privrednih subjekata
- 2005.g. Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa za borbu protiv visokotehnološkog kriminala, Krivični zakonik, Nacrt Strategije ulaska u informaciono društvo - e-upravi u šestom delu
- 2006.g. (oktobar) Usvojena **Strategija ulaska u informaciono društvo**, ima poseban deo o Elektronskoj upravi

ZAKONSKI OKVIR

- Osnovi preduslovi za razvoj elektronske uprave u našoj zemlji stvaranje **zakonskih okvira**, razvoj ekonomskih i tehnoloških uslova, kao i edukacija gradana.
- Nova tehnologija znacajno smanjuje troškove, ali u opštinama gde ima uslova da se primenjuje, prepreka je zakonska regulativa
- **izmene postojećih zakona**
- Trenutno se radi na analizi elektronske spremnosti i kreiranju zakona jer za sada postoji samo Zakon o elektronskom potpisu. zbog čega će u narednom periodu biti ubrzan rad na izradi zakona o elektronskoj trgovini, elektronskoj upravi, zaštiti ličnih podataka u elektronskom obliku i zakona o elektronskim arhivama.
- Uskoro Zakon o državnoj upravi - Uvođenje elektronske uprave omogućice trenutno dobijanje ličnih isprava - Skracenje postupka za dobijanje gradevinske dozvole na dva meseca

Pravna regulativa e-uprave u Srbiji

- Zakon o elektronskom potpisu iz 2004.g. i podzakonski akti
- Zakon o slobodnom pristupu informacijama o javnom značaja iz 2004.g.
- Zakon o registraciji privrednih subjekata iz 2004.g.
- Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa za borbu protiv viskotehnološkog kriminala iz 2005.g.
- Krivični zakonik iz 2005.g.
- Zakon o informacionom sistemu Republike Srbije iz 1996.g.
- kao i mnogi drugi zakonski i podzakonski akti...

Evropski standardi za e-upravu

iskustva i standardi u zemljama EU

- Umesto jedinstvenog fizičkog šaltera, ideal postaje virtuelni, «one stop shop» portal, pružanje usluga po principu «bilo koji podatak, na bilo kom mestu i u bilo koje vreme»
- Jednosmerna interakcija: moguće je pohranjivanje praznih formulara i formulara prijava sa Interneta na lični računar. Prazni formulari se takođe mogu štampati.
- Dvosmerna interakcija: moguće je popunjavanje praznih formulara ili formulara prijava putem Interneta, što takođe uključuje proveru verodostojnosti. Popunjavanjem praznog formulara ili formulara prijave, aktivira se određena usluga putem Interneta.
- Transakcija: moguća je realizacija cele usluge putem Interneta, uključujući popunjavanje praznih formulara ili formulara prijava, proveru verodostojnosti, plaćanja i izdavanje potvrda, pisanih naloga ili drugih oblika rezultata izvršene usluge putem Interneta.

Centralizacija usporava E-upravu

- Rešenja primenjena u lokalnim uprava evropskih zemalja većinom zavise od državne i političke organizacije i od nivoa informatizacije u pojedinoj zemlji.
- Kao primer izrazite decentralizacije po pitanju razvoja, izbora i nabavke informacionih i komunikacionih proizvoda može se izdvojiti Norveška.
- Međutim, ključni segmenti kao što su upravljanje znanjem, raspoloživost i međuoperativnost podataka, te sigurnosni aspekti (infrastruktura javnih ključeva i elektronski potpis) su centralizovani.